

Antennas, quæ vela ferant, quod gestet easdem
 Arboreum robur, celsæ tribuere Mucellæ.
 Cæditur omne nemus, cæsum descendit ad undas.
 Hoc variæ sunt diverso robore naves,
 Gatti, Drumænes, Garabi, celeresque galææ,
 Barcæ, currabii, lintres, grandæque saginæ,
 Et plures aliæ variantes nomina naves.
 His portantur equi; sunt quædam victibus aptæ,
 Ingentes aliæ possunt portare catervas;
 Servitiis norunt, possuntque subesse minores.
 Hæc numquam metuant vicinas tangere terras,
 Adducunt latices, homines ad littora vectant.
 Ina galearum juvenum sunt apta lacertis:
 Harum quamque solent centum propellere remi,
 Ordine quæ bino plana nituntur in unda,
 Et freta findentes fugiunt sic atque sequuntur,
 Ut celeres capreas, & aves superare volantes
 Veloci valeant undosa per æquora cursu.
 Ligni materies non solum congrua classi;
 Hinc etenim turres, pontes, scalæque geruntur,
 Cum quibus excelsos invadant agmina muros.
 Hinc quoque quæ magnas mittant in mœnia moles,
 Exagitant, rumpantque domos, tormenta parantur.
 Hinc ballista minax, aries, testudo petuntur.
 Sicque per innumeros lignum distenditur usus.
 Nec cessant fabri, ferrum consumitur, illic.
 Inde rates quod iugat habet, hinc arma resurgunt,
 Thoraces, rigidi gladii, celeresque sagittæ,
 Quod quia diversis rebus facit, officiique
 Mille, per artifices vario distinguitur actu.
 Nec vacat officium, depingunt arma colores,
 Resplendent galææ, clYPEI, sellæque relucunt,
 Impositumque super cum gemmis premitur aurum.
 Interea veniunt quidam de gente remota,
 Romaque cum Luca mittit solatia pugna.
 Auxilium bello Cænuensis sola negavit
 Patria, quamque potest Pisanos impedit actus.
 O satis eximio felix Antonia patre.
 Nempe tunc regionis hero generaliter urbis
 Cura datur patriæ, qui pellat, & arceat hostes.
 Denique perfectæ naves mittuntur in undas.
 Accipit has Sarnus Græco vocitatus ab amne
 Alphæus, cui Pisa vetus nunc lapsa cohesit,
 Ex qua Pisanus, qui Pisas condidit istas,
 Italiæ Fluvio nomen donavit, & Urbi.
 Hinc propria puppes quæque statione ligantur,
 Implenturque cibis, & equis, armisque, virisque,
 Et dantur ratibus certissima signa quibusque,
 Ac vexilliferi per turmas atque cohortes.
 Istorum virtus populis bene nota Latinis
 Credidit ad bellum facili conducere cursu
 Agmina. Decipiunt mortalia pectora curæ,
 Quodque putat quisquam, vix perficitur ab ipso;
 Consiliis hominum quoniam fortuna repugnat,
 Atque malis factis alicujus ponere finem
 Ante suum tempus non vult divina voluntas.
 Temporibus sata quæque virent, & tēporis alben
 Articulo, cunctis data sunt sua tempora rebus.
 Temporis ordo monet, naturæ postulat usus,
 Ne, nisi maturi rapiantur ab arbore fructus.
 Sed Domino qui cuncta potest, sunt subdita quæque;
 Et quodcunque bonum nutu distinguitur ejus,
 Cujus amore suos cognatos, atque parentes,
 Divitias, patriam Pisani deseruere.
 Jamque dies aderat Sancti celeberrima Sixti,
 In qua Pisani de Pænis Marte subactis
 Annales recolunt votiva laude triumphos,
 Quando per Alphæi fluctus populosa natabat
 Classis, & ad fauces limosi fluminis arctas
 Convenere rates, sed cum transire nequirent,
 Tentantes aditus albensis more fluenti
 Exornare suas escis armisque carinas
 Ceperunt. Post hæc spatiosa per æquora nautæ

A Direxere viam, terris post terga relictis
 Cernentes placidam fixis obtutibus urbem,
 Divinæ curæ sua mœnia, rura, penates,
 Uxores, patriam, natorum pignora mandant.
 Dumque rates abeunt, plorant in litore matres;
 Plorantum lacrymis bibulæ satiantur arenæ.
 Pectus ad usque parens vitreas descendit in undas,
 Et verbis placidis benedicit in æquore natum.
 Hæc pro patre rogat, pro fratribus, atque maritis
 Immenso aliæ fundunt in litore questus.
 Non aliter Grajos flevisse feruntur Achivæ,
 Pergama quando rates Danaæ violenta petebant,
 Et non desistunt precibus miscere querelas,
 Eolia ventus donec progressus ab aula
 Visibus abreptos spatiosa per æquora vexit.
 B Stagnea planities à læva parte relicta,
 Atque Liburnus erant, dextrâ Gorgona remansit,
 Monteque cum nigro, vada, seu Populonica tellus
 Effugiunt visus, dum ventus in æquore perflat.
 Corfica sub velis, fuerat, Capraria tergo,
 Illa, & Planusio positus in parte sinistra.
 Dumque favent venti, Tauro post terga relicta,
 Adveniunt Langona rates, linguntque lebetes,
 Et retinent portum dictum de nomine sanctæ,
 Quæ Reparata vocant, muros, templumque vetustum
 Erecti lapides, scopulosaque littora monstrant.
 Hosque suas exire parant, pariterque resumunt
 Torrenses aditus, ubi Constantinus habebat
 Sedes, Rex clarus multum celebratus ab omni
 Sardorum populo, bis sex geminisque diebus
 C Opperiendo suos sibi gens Pisana moratur.
 Inde sinu repetunt, quem vulgo fert Caput albū,
 Scilicet ob nullum trepidantia littora ventum.
 Illic Duffbinus Pisanis associatur,
 Qui quondam regnum censebat Calaritanum,
 Et Constantino Saltarus iudice natus;
 Prævalet hic jaculo, præclaris sensibus ille.
 More pari Danaos Hecateia suscipit Aulis,
 Cum fuerat Phægius Menelaus iturus in hostes.
 Civibus hic Præsul multum de pace loquutus
 Plurima per paucos incassum semina fudit,
 Sed tamen è multis fructum percepit eorum.
 Tunc Passarino committunt Alpheroloque
 Prævia signa maris patres communiter omnes,
 Hosque sequi nautæ, sed & observare jubentur.
 D Iussa patrū contempta jacent, convertitur ordo;
 Quisquis enim potuit celeri transcurrere ligno
 Ostendit fociis velis, & remige puppes.
 Jam geminis lapsis gemina cum nocte diebus,
 Tertia lux iverat, nox & jam cæperat esse
 Tertia, Septembris vicinior illa Kalendis
 Non fuerat nisi postera, quæ sibi forte secunda
 Expectabatur, nec ea tenebrosior ulla
 Circumquaque tonat, sed & undique crebra coruscant
 Fulgura, turbati nautas, reliquosque videres,
 Qui nondum rabidi bene norant æquoris usum.
 Sidera nulla patent oculis, solosque micantes
 Nautæ cernebant accensos puppibus ignes.
 Non Laërte satus foret in terroribus istis
 Intrepidus, Circes quamvis superaverit artes,
 E Si fortuna ducem fluctus duxisset in istos.
 Arbitrium cuiusque fuit miserabile tempus
 In tempestatis transcurrere sæva pericla.
 Sed Dominus solitus propriis succurrere servis,
 Iustitiæ semper qui salvat, & auget amantes,
 Firmavit Boreæ placidos super æquora flatus,
 Qui tota leni portarunt æquore nocte
 Naves, mox pulsas tenebris subiere micantes
 Stellæ, nox abiit, præclari forma diei
 Subsequitur, celeri classis levitate cucurrit,
 Ac crescente die cæperunt cernere terras
 Hispanas, sed eas Baleares esse putabant,
 Blandensi donec committitur anchora ripæ.
 Has